

Programa Municipal per a la Infància i l'Adolescència 2007-2010

- El Programa preveu 5 línies de treball, 19 objectius i 65 accions, per mitjà de les quals s'amplia la xarxa de serveis municipals d'infància i adolescència.
- El Programa neix, el 2007, amb un pressupost de 139,5 milions d'euros en serveis directament vinculats.
- Barcelona disposa d'una oferta de 38 tipus diferents de serveis públics adreçats a la infància i l'adolescència.

Barcelona, 12 de març de 2007

---

1. Principis del Programa Municipal per a la Infància i Adolescència 2007-2010

L'Ajuntament de Barcelona impulsa un nou programa d'acció adreçat als 225.348 infants i adolescents que viuen avui a la ciutat. Els compromisos adquirits fins a l'any 2010 es desenvolupen en **5 línies estratègiques, 19 objectius i 65 accions**, orientades a millorar i enfortir els vincles d'una Barcelona compromesa amb el desenvolupament integral de tots els nens i les nenes, en tant que subjectes de ciutadania activa, amb atenció preferent als infants en situació de vulnerabilitat i risc social.

■ Marc referencial del Programa

El Programa d'Infància i Adolescència emmarca els seus principis en un context de referència articulat pels continguts que es deriven de:

- ✓ Les cartes de **Ciutats Educadores** i de **Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat**, de les quals Barcelona n'és signant. La primera compromet Barcelona amb polítiques que articulin una xarxa de corresponsabilitat educativa potent envers els infants i els adolescents. La segona posa l'èmfasi en els drets de la infància i en l'aposta de les ciutats per a garantir-los.
- ✓ El programa **Ciutats Amigues de la Infància** impulsat per UNICEF i del qual Barcelona n'és part des d'enguany, en haver obtingut el reconeixement oficial. Aquest Programa reconeix i dona suport a les ciutats que vinculen la Convenció Mundial de Drets dels Infants de l'ONU amb polítiques socialment avançades d'infància en l'àmbit local.
- ✓ El **Programa d'Actuació Municipal 2004-2007** l'objectiu estratègic del qual és fer de Barcelona una ciutat respectuosa i promotora dels drets de la infància. Articular un espai socioeducatiu potent com a garantia del ple desenvolupament personal dels infants, i de la vinculació d'aquests a processos i valors de solidaritat. Actuar de forma específica amb l'objectiu de prevenir, atendre i superar les situacions d'infància i adolescència en risc.
- ✓ Les propostes elaborades pel **Grup de Treball d'Infància del Consell Municipal de Benestar Social**, les quals posen l'accent en l'aprovació d'un Programa d'Infància i Adolescència de caràcter integral a Barcelona a desplegar amb el suport pressupostari necessari al llarg dels propers anys.

■ Criteris rectors del Programa

Del marc de referència assenyalat s'extrauen un conjunt de **sis criteris rectors** en que es basen el conjunt de les línies estratègiques, objectius i accions que configuren la part propositiva del Programa Municipal d'Infància i Adolescència.

1. **Infància i adolescència com a etapes del cicle vital.** Les polítiques han de tenir en compte les tres etapes evolutives que conformen el període de la *petita infància* (0-3 anys), *infància* (4-11 anys), i *adolescència* (12-15 anys) per tal de dissenyar de forma apropiada els recursos de suport prioritaris en cadascuna de les etapes.
2. **Els Drets dels Infants i dels Adolescents** agrupats en **a)** el dret a la vida i a la cobertura de totes les necessitats bàsiques; **b)** al ple desenvolupament personal en totes les dimensions (física, psicològica, emocional, afectiva, relacional, social); **c)** a la participació en les qüestions que els afecten en el pla educatiu, comunitari i ciutadà; **d)** a la protecció enfront tota mena de situacions de risc (desatenció, negligències, abusos, explotació, pobresa...).
3. **Els infants i els adolescents subjectes de ciutadania activa.** El concepte de ciutadania activa implica voluntat, oportunitats i capacitat de participar en els afers col·lectius, en la presa de decisions que configura el model de societat i de ciutat que es vol construir.
4. **Infants i relacions familiars de qualitat.** Els infants necessiten un context de familiaritat que en tingui cura i proveeixi suport i afecte. L'evolució fisiològica, intel·lectual i psicològica dels infants configura una tríada integral fortament vinculada a les relacions familiars que s'hi estableixen.
5. **Xarxes i corresponsabilitat en el desenvolupament integral dels infants.** El desenvolupament dels infants requereix construir xarxes educatives potents que travessin i dotin de significats i referències el conjunt d'espais per on transita la vida quotidiana dels nens i les nenes. L'educació dels infants desborda els marcs familiars, però aquests no poden renunciar a rols educatius cabdals. Famílies, escola i ciutat (barris, teixit social...) han de compartir tasques i processos educatius.
6. **Infants i vulnerabilitat: riscos i situacions de fragilitat i exclusió.** Les desigualtats socials s'expressen en el món de les famílies i de la infància. Els principals factors d'exclusió social afecten persones de tota franja d'edat, així com famílies vulnerables amb infants i adolescents. La infància i l'adolescència, en tant que etapes fràgils del cicle vital, poden operar com a factor enfortidor de riscos d'exclusió.

2. L'Oferta actual de serveis públics per a la infància i l'adolescència a Barcelona

L'oferta actual consta de **38 tipus diferents de serveis**, dels quals 22 d'ells són serveis específics d'infància i adolescència, i els 16 restants operen en el marc de serveis adreçats al conjunt de la població. Els àmbits **d'atenció i promoció social** aglutinen el 50% dels serveis; els de caràcter **educatiu i cultural** són el 28%; els vinculats a la **pràctica esportiva** representen el 14%; finalment, el 8% restant se situen en l'àrea de **la salut**.

Quan parlem de serveis públics adreçats a la infància i l'adolescència cal distingir, d'una banda, entre aquells que es configuren a partir d'una **xarxa d'infraestructures de prestació**: escoles bressol, centres oberts, casals infantils, instal·lacions esportives, habitatges d'inclusió, biblioteques, centres cívics... I aquells altres serveis que es presten a través **d'equips de professionals**, sense un tipus concret de centre de referència: Programa *A partir del carrer*, EAIAs, MEINAS, plans comunitaris, difusió de la cultura tradicional... Així mateix, cal també distingir entre aquells serveis que són de **cobertura universal** i aquells **la cobertura dels quals es concentra en un col·lectiu específic** dins la franja d'edat infantil o adolescent, per exemple, infants en risc social, amb discapacitats o amb necessitats educatives especials.

■ Xarxa municipal d'infraestructures de prestació de serveis a la infància:

- 42 casals infantils i ludoteques municipals
- 53 escoles bressol municipals
- 22 centres municipals d'educació primària i secundària
- 10 centres municipals d'educació especial i ensenyaments artístics
- 33 centres de serveis socials
- 23 habitatges d'inclusió amb suport socioeducatiu
- 44 centres cívics
- 126 instal·lacions esportives municipals
- 18 museus en la xarxa municipal
- 29 biblioteques en la xarxa municipal
- 645 àrees de joc infantils als parcs, jardins i places de la ciutat

■ Equips professionals d'atenció social a la població infantil

- 64 educadors socials en la xarxa bàsica d'atenció social primària
- 34 educadors socials en el programa *A partir del carrer*
- 67 professionals als equips d'atenció a la infància i l'adolescència

CATÀLEG DE SERVEIS PÚBLICS D'INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA A BARCELONA

	<i>Serveis públics específics per a la infància i l'adolescència</i>	<i>Serveis públics per a població més àmplia amb programes per a infants i adolescents</i>
Atenció Social	<ul style="list-style-type: none"> - Acció socioeducativa en medi obert - Xarxa de Centres Oberts - Servei d'Acolliment Familiar - Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència - Atenció a menors immigrants no acompanyats - Serveis d'Atenció Precoç (CDIAPs) - Centres Residencials d'Acció Educativa - Centres d'Acollida 	<ul style="list-style-type: none"> - Programes d'atenció social primària: <ul style="list-style-type: none"> . Prestacions econòmiques: ajuts famílies vulnerables . Atenció familiar, grupal i comunitària - Atenció domiciliària de caràcter socioeducatiu - Atenció a necessitats familiars bàsiques: <ul style="list-style-type: none"> RMI, accés a l'habitatge, alimentació - Habitatges d'inclusió amb suport socioeducatiu - Atenció a persones que pateixen violència de gènere en l'àmbit familiar - Acollida a dones amb fills/es que viuen processos de violència de gènere
Promoció Social	<ul style="list-style-type: none"> - Serveis d'acció socioeducativa en el lleure: Casals i ludoteques infantils - Programa d'activitats de vacances d'estiu 	<ul style="list-style-type: none"> - Acció comunitària: programes d'infància en plans comunitaris i en serveis d'intercanvi solidari - Oferta sociocultural a la xarxa de Centres Cívics: activitats i espectacles infantils, tallers, espais relacionals, difusió cultural, foment de la creació... - Promoció i difusió dels drets dels infants
Educació	<ul style="list-style-type: none"> - Espais familiars (petita infància) - Escoles Bressol (petita infància) - Educació i escolarització infantil i primària - Educació i escolarització secundària obligatòria - Centres d'educació especial - Centres d'educació artística i musical - Serveis de suport psicopedagògic 	
Salut	<ul style="list-style-type: none"> - Prevenció i promoció de la salut a l'escola - Programa de vacunació continuada 	<ul style="list-style-type: none"> - Programes i serveis de salut infantil en les xarxes d'atenció primària i hospitalària
Esports	<ul style="list-style-type: none"> - Activitats esportives complementàries a les escolars (en horari lectiu) - Activitats esportives homologades en horari no lectiu - Campus Olímpia 	<ul style="list-style-type: none"> - Pràctica esportiva en instal·lacions municipals i en espais municipals de lliure accés - Competicions esportives populars i d'alt nivell
Cultura		<ul style="list-style-type: none"> - Accés al patrimoni cultural: xarxa de museus - Foment de la lectura: xarxa de biblioteques - Promoció i difusió de la cultura tradicional i popular - Accés a les arts plàstiques, escèniques i musicals

Evolució de l'atenció municipal a la infància i l'adolescència a través de 10 tipus de serveis de caràcter social i educatiu. Comparació d'indicadors 2006 respecte 2005

SERVEIS D'INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA	2005	2006	Variació 2005/2006
- Infants i adolescents atesos als serveis socials d'atenció primària	5.129	5.517	+ 7,5%
- Unitats familiars amb infants al servei d'atenció domiciliària	305	361	+ 18,3%
- Infants atesos als serveis municipals d'atenció precoç	281	397	+ 29,3%
- Acció socioeducativa en medi obert: <i>Grups de joves amb que s'ha intervingut</i> <i>Joves en activitats vinculades a APC</i>	95 3.314	128 3.947	+ 34,7% + 19,1%
- Xarxa de Centres Oberts <i>Places ofertades a la xarxa</i> <i>Infants atesos a la xarxa</i>	----- -----	672 914	+ 672 + 914
- Infants atesos pels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència	2.923	3.061	+ 4,72
- Professionals d'atenció social a la infància i a l'adolescència	136	165	+ 21,3%
- Infants participants en l'oferta municipal de vacances d'estiu	34.233	54.339	+ 36,7%
- Places ofertades en la xarxa municipal d'escoles bressol	3.304	4.399	+ 33,1%
- Projecte educatiu de ciutat <i>Nombre d'activitats educatives</i> <i>Nombre d'entitats impulsores</i>	232 56	310 58	+ 33,6% + 3,5%

3. Compromisos del Programa: línies estratègiques i accions principals

---

El Programa Municipal per a la Infància i l'Adolescència 2007-2010 consta de: 5 línies estratègiques que s'organitzen en 19 objectius i 65 accions.

■ Línies estratègiques

LÍNIA ESTRATÈGICA 1:

Impulsar línies de treball i accions per a fer de Barcelona una ciutat més amigable, responsable i acollidora per als infants i adolescents. Promoure processos innovadors d'implicació, participació i protagonisme actiu que facilitin la construcció de la ciutat des de la perspectiva dels seus infants i adolescents.

LÍNIA ESTRATÈGICA 2:

Impulsar l'atenció integral a les famílies amb infants i adolescents en el procés de desenvolupament de les seves funcions parentals.

LÍNIA ESTRATÈGICA 3:

Desenvolupar un entramat sòlid de recursos d'acció socioeducativa, amb caràcter transversal i de proximitat, des d'una perspectiva integrada de promoció, prevenció i atenció, i amb capacitat de suport a les diferents etapes de creixement dels infants i els adolescents.

LÍNIA ESTRATÈGICA 4:

Millorar i consolidar el sistema d'atenció i protecció a la infància en situació d'alt risc a la ciutat de Barcelona. Revisar i enfortir la resta d'instruments, recursos i serveis d'atenció a infants i adolescents altament vulnerables.

LÍNIA ESTRATÈGICA 5:

Generar i activar espais d'intercanvi i d'acció cooperativa en xarxa entre l'Ajuntament i les entitats que treballen a la ciutat en l'àmbit de la infància i l'adolescència.
Promoure les eines d'informació, coneixement i recerca sobre la realitat i les dinàmiques de la infància, necessàries per a la programació municipal i el treball amb els agents associatius.

■ Accions més destacades

LÍNIA ESTRATÈGICA 1.

- ✓ Seguiment dels compromisos adquirits a partir del reconeixement de Barcelona com a "Ciutat Amiga de la Infància" per part d'UNICEF.
- ✓ Impulsar l'adequació d'horaris dels diferents serveis municipals amb l'objectiu d'acostar-los als infants i a les seves famílies, tot i facilitant-ne la utilització.
- ✓ Ampliar les iniciatives d'obertura dels patis escolars al barri, i utilitzar-los com a espais per a fer activitats esportives i d'educació en el lleure.
- ✓ Ampliar i enfortir els programes i espais de difusió i creació cultural per a infants als museus i a la xarxa de biblioteques
- ✓ Desplegar el Pla d'esport en edat escolar, amb activitats de promoció esportiva per a infants a tots els districtes i barris de Barcelona
- ✓ Renovació i ampliació de les àrees de jocs infantils, amb incorporació dels elements d'accessibilitat i seguretat necessaris
- ✓ Impulsar les polítiques d'accessibilitat física i comunicativa universal per tal de fer una ciutat sense barreres per als nens i nenes amb discapacitat.
- ✓ Fer un espai públic generador d'autonomia per als infants i adolescents i promotor de vincles comunitaris i de solidaritat envers els infants. Potenciar i estendre els projectes de *Camins Escolars i Camins Amics*, on es treballa l'autonomia dels infants a partir de la interacció amb els seus entorns quotidians.
- ✓ Fer un espai públic segur i saludable per als infants i adolescents. Treballar la prevenció des de la perspectiva dels més petits, a través dels Consells de Seguretat i Prevenció de tots els districtes de la ciutat
- ✓ Enfortir els espais municipals de participació que impliquen la presència directa dels infants i els adolescents (audiències públiques, consells escolars, webs i fòrums digitals d'infants...). Explorar la creació d'un projecte innovador de Consell Participatiu dels Infants.
- ✓ Seguir promovent la participació dels infants en el disseny i rehabilitació dels espais públics, i en general en els processos de configuració urbanística i paisatgística de la ciutat (àrees de joc, parcs, jardins, places, horts urbans...)
- ✓ Elaborar i difondre un banc de bones pràctiques i pràctiques innovadores de participació infantil en tots els àmbits, incloent-hi el familiar.
- ✓ Enfortir la celebració del 20 de novembre, Dia Internacional dels Infants. Creació dels Premis del Dia Internacional dels Infants i concreció de la vinculació de Barcelona amb els Objectius del Mil·leni de l'ONU pel que fa a infància.

LÍNIA ESTRATÈGICA 2.

- ✓ Definir i visualitzar l'Espai d'Informació, Orientació i Assessorament a les Famílies, com a punt d'atenció i de referència clau per a les famílies amb infants i adolescents de la ciutat. Aquest espai, amb professionals especialitzats en famílies, atindrà consultes i donarà orientació i informació vinculada al desenvolupament d'habilitats educatives.
- ✓ Promoure espais d'intercanvi comunitari entre les famílies amb infants i la xarxa associativa. Promoure i donar suport a grups d'ajuda mútua de pares i mares amb fills/es petits. Impulsar que els programes de Bon Veïnatge incorporin accions de suport als infants i les famílies. Consolidar els recursos documentals i d'informació per a la funció parental a les biblioteques.
- ✓ Apropar internet a les famílies. Informació i difusió d'espais webs de suport a pares i mares (www.bcn.cat/cem/paresimares, i www.bcn.cat/educació).
- ✓ Millorar els serveis d'informació, orientació i atenció a les famílies amb fills/es als serveis socials d'atenció primària (SSAP): enfortir els SSAP en tasques de suport psicosocial i socioeducatiu a les famílies i als seus fills/es; impulsar protocols d'actuació específica a famílies novingudes amb infants. Intensificar el treball familiar atenent aquelles situacions de més gran dificultat per a: famílies d'un sol progenitor, avis/es cuidadors/es d'infants, pares i mares adolescents.
- ✓ Impulsar l'adequació del Servei d'Atenció Domiciliària (SAD) per a famílies amb fills i filles que tenen especials dificultats de criança i educació. Garantir el perfil i la formació dels seus professionals.
- ✓ Promoure i difondre l'acolliment familiar temporal amb l'objectiu de donar suport a les famílies en la cura dels fills/es en períodes de dificultats.
- ✓ Potenciar la mediació familiar com a recurs preventiu i de gestió alternativa de situacions de conflicte en el context de famílies amb fills/es. Orientar-lo específicament al suport en l'exercici de la coparentalitat dels pares i mares en processos de separació/divorci amb fills/es menors.
- ✓ Continuar desplegant el programa d'ampliació de la xarxa d'escoles bressol al conjunt de barris i districtes de Barcelona.
- ✓ Impulsar programes i equipaments socioeducatius de tipus relacional per a la petita infància (Espais Familiars, Ludoteques en Família i espais relacionals a les biblioteques públiques).
- ✓ Enfortir els programes d'atenció sociosanitària i de suport materno-infantil, atenent de forma específica les situacions de més vulnerabilitat infantil i familiar (Programa Ja tenim un fill, Serveis d'Atenció Precoç...)
- ✓ Facilitar que es pugui articular de forma satisfactòria la criança i educació dels infants petits amb els temps laborals i personals dels pares i mares.
- ✓ Llars Bressol de 24 hores per aquelles situacions excepcionals on cal fer compatible la cura de l'infant amb un horari laboral nocturn i/o de cap de setmana.

- ✓ Llars Familiars. Estudiar la possibilitat de posada en marxa d'un projecte de persones cuidadores d'infants als seus propis domicilis, mitjançant la formació, el suport, l'habilitació i el registre municipal, bé en horaris laborals ordinaris o en horaris especials i caps de setmana.
- ✓ Projecte "Entre mares i pares", servei mutu de cura dels fills/es entre mares i pares. Adreçat prioritàriament a famílies monoparentals amb fills/es de 0-3 anys.
- ✓ Promoure i enfortir serveis i programes, amb participació d'Instituts, Centres de Salut i de Serveis Socials, que abordin amb les famílies problemàtiques sociosanitàries i promoció estils de vida saludables en l'adolescència (prevenció de consum de substàncies psicoactives; orientació en drogodependències per a famílies i joves consumidors; alimentació saludable, programes preventius d'embarassos no desitjats en noies adolescents).
- ✓ Promoure i consolidar iniciatives orientades a assegurar l'èxit escolar i afrontar els casos d'absentisme en l'adolescència. (Projecte Èxit; comissions socials i grups de suport a pares i mares amb fills/es adolescents; accions formatives i taules de debat temàtiques...).

LÍNIA ESTRATÈGICA 3.

- ✓ Enfortir i ampliar el conjunt de projectes que impliquen la interrelació entre les escoles i la resta d'agents i dinàmiques educatives del territori: Projecte Educatiu de Ciutat, Plans Educatius d'Entorn, Plans d'Acollida, Programes de Nous Usos del Temps.
- ✓ Redefinir el model de Casal Infantil i de Ludoteca Municipal. Desplegar-los de forma progressiva en el conjunt de districtes de la ciutat. Redefinir el model de Centre Obert. Desplegar-lo de forma progressiva en el conjunt de districtes de la ciutat.
- ✓ Consolidar el programa d'acció socioeducativa *A Partir del Carrer*. Vincular el programa a la xarxa bàsica de serveis socials d'atenció primària, tot i estudiant la seva incorporació a aquesta. Abordar, des de l'acció socioeducativa, les situacions de conflicte al carrer. Avançar en la coordinació del conjunt d'agents i programes socioeducatius en medi obert.
- ✓ Programes de prevenció de consum de substàncies psicoactives i recursos específics per a adolescents consumidors. Impulsar els Plans Preventius de Centre, amb implicació del professorat, alumnes i famílies com a model de resposta acordada davant la problemàtica de les drogues.
- ✓ Programes de prevenció de conductes sexuals de risc, de malalties de transmissió sexual i d'embarassos no desitjats en adolescents, tant des de l'àmbit sanitari (atenció primària de salut, centres de salut sexual i reproductiva), com des de l'àmbit escolar (programes PRESSEC i Parlem Clar, de prevenció de les relacions sexuals no protegides) i l'àmbit comunitari (programa Parlem Clar al Carrer)
- ✓ Enfortiment de l'atenció en l'àmbit de la salut mental d'infants i adolescents. Definir una cartera integrada de serveis de salut mental infantil i juvenil; i garantir l'atenció continuada des de la petita infància fins a l'adolescència i la joventut.

- ✓ Definir estratègies, programes i accions de prevenció i atenció a situacions d'absentisme escolar. Definir i desplegar un protocol d'actuació en matèria d'absentisme de forma integrada entre educació i serveis socials. Garantir mecanismes específics d'atenció socioeducativa per a la franja de 14 a 16 anys.
- ✓ Abordar els ponts de transició entre el món escolar i el laboral en adolescents: informació i assessorament, programes d'inclusió laboral; reducció de la precarietat en els processos de primera inserció).

LÍNIA ESTRATÈGICA 4.

- ✓ Redefinir el model d'atenció i protecció a la infància i adolescència en risc i alt risc social a partir d'un conjunt de dimensions bàsiques.
  - implicar i visualitzar la xarxa d'atenció als infants i adolescents en risc i alt risc social d'una forma transversal i integrada, contemplant tots els agents socials que hi intervenen.
  - dotar als SSAP dels professionals i recursos adients per treballar de forma adequada la detecció, l'atenció i el tractament a la infància i les seves famílies en situació de fragilitat o risc.
  - garantir el recurs de tractament familiar per a totes les famílies ateses pels Serveis Socials que ho necessitin
  - redefinir en diferents dimensions el model tècnic i organitzatiu dels EAIA.
  - incorporar progressivament en les famílies en crisi el recurs de les famílies acollidores .
- ✓ Dissenyar i aplicar protocols de detecció amb un sistema estàndard de factors de fragilitat i de risc psicosocial, així com d'indicadors de maltractaments, per tal de facilitar la detecció precoç i la valoració de les situacions.
- ✓ Posar en funcionament programes específics de tractament a famílies amb infants i adolescents en risc i alt risc social. Impulsar programes de tractament socioeducatiu per mitjà de la implantació de la figura de l'educador/a familiar a tots els EAIA de Barcelona.
- ✓ Garantir que el circuit d'urgències d'infància de la ciutat pugui atendre, valorar i gestionar l'atenció urgent als infants i adolescents.
- ✓ Proveïr atenció psicològica i social als fills i filles de les dones ateses a l'Equip d'Atenció a la Dona i impulsar la utilització del Servei d'atenció a nenes i nenes que han patit violència de gènere en les seves famílies, prevenint la reproducció de pautes abusives durant l'edat adulta.
- ✓ Garantir la creació de les places residencials compromeses al llarg del període 2005-2007 per als infants en risc: Centres de primera acollida, Centres residencials d'acció educativa (CRAE), i CRAEs de caràcter intensiu, tot i atenent les situacions concretes de cada infant segons l'edat, el sexe, i la problemàtica de comportament que pugui presentar.

LÍNIA ESTRATÈGICA 5.

- ✓ Crear una Taula estable d'impuls, d'àmbit de ciutat, de tècnics municipals del Programa Municipal d'Infància i Adolescència, que coordini les diferents polítiques d'infància que es fan des dels diferents àmbits i territoris. Articular aquesta Taula d'Infància amb el Grup de Treball d'Infància del CMBS, l'Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU) i l'Observatori Social Barcelona.
  - ✓ Generar un marc de suport de ciutat, de caràcter multidimensional (tècnic, econòmic...) a les Xarxes d'Infància i Adolescència dels districtes i barris de Barcelona.
  - ✓ Potenciar l'adhesió d'entitats d'infància i adolescència a l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva. Enfortir les Xarxes d'Acció per la Inclusió en l'àmbit de la infància per mitjà de convenis i concerts. Especialment la Xarxa de Centres Oberts ja en funcionament.
  - ✓ Enfortir el Consorci Interuniversitari d'Infància i Món urbà (CIIMU) com a espai de recerca avançada en matèria d'infància i famílies.
-

4. Pressupost, seguiment i avaluació del Programa

El conjunt de serveis municipals per a la infància i l'adolescència vinculats de manera directa al desplegament del Programa compten, per a l'any 2007, amb un pressupost global de 139.501.792,40 euros

SERVEIS D'INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA	PRESSUPOST 2007
- Atenció Social	7.752.703,9
- Promoció Social	3.122.668,5
- Educació	120.223.770,5
- Salut	2.136.637,1
- Esports	795.140,7
- Cultura	2.545.044,7
- Altres àmbits municipals*	2.925.827,0
TOTAL	139.501.792,4

* Programes d'Infància de Serveis Urbans i Medi Ambient per mitjà de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins

El Programa Municipal per a la Infància i l'Adolescència 2007-2010 preveu com a component bàsic del seu procés de posada en pràctica el seguiment i l'avaluació continuada, fet que haurà de possibilitar retre comptes a la ciutadania de Barcelona de l'estat de l'aplicació del programa i del nivell d'assoliment dels objectius previstos. S'elaboraran els **Informes de Seguiment i Avaluació** on s'aniran incorporant el conjunt d'indicadors obtinguts vinculats als diferents serveis del Programa, els quals esdevindran instruments per a estructurar de forma periòdica i sistemàtica la informació respecte al seu procés d'aplicació. Els informes seran presentats en els diferents espais institucionals i participatius relacionats amb el desplegament del Programa:

- La Comissió de Plenari de Cultura, Educació i Benestar Social i, si s'escau, el Consell Plenari de l'Ajuntament de Barcelona.
- El Grup de Treball d'Infància del Consell Municipal de Benestar Social, i si s'escau, la Comissió Permanent del Consell.

El seguiment i avaluació del Programa Municipal, en arribar l'any 2010, comptarà amb les aportacions i la participació de tots els col·lectius implicats: professionals, representants de les entitats relacionades amb la infància i l'adolescència, usuaris/es dels serveis... i es concretarà finalment en el Balanç d'Actuació 2007-2010.

3. Infància i Adolescència a Barcelona: principals indicadors i tendències evolutives

---

Entre els anys 1991 i 2001 es produeix a Barcelona una forta davallada de la població infantil i adolescent: 5 punts percentuals al llarg del decenni. Mentre que l'any 1991 hi vivien a Barcelona 311.373 menors, xifra que representava un 18,9% de la població, deu anys més tard, el 2001, hi vivien 212.427, el 14,1% de la població. La tendència decreixent experimenta un clar punt d'inflexió els darrers anys. **L'any 2005, la població de 0 a 17 anys a Barcelona és ja de 225.348.** El grup de població menor d'edat que ha experimentat un més gran creixement és el d'infants de 0 a 5 anys, que ja són avui la franja més nombrosa dels col·lectius d'infants i adolescents.

El districte de Barcelona amb més població de 0 a 17 anys és l'Eixample, amb 34.597 menors, seguit per Sant Martí amb 32.864. A continuació segueixen els districtes de Sants-Montjuïc, Sarrià-Sant Gervasi, Horta-Guinardó, Nou Barris i Sant Andreu, en què la població menor se situa entre 24.700 i 20.500. Els districtes amb menys infants són Les Corts, Ciutat Vella i Gràcia, amb 11.988, 12.747 i 15.755, respectivament.

Des de 1998 s'està produint una lenta però sostinguda recuperació en el nombre de naixements, que s'explica: **a)** pels infants nascuts de mares d'origen estranger; **b)** pel retard en l'accés a la maternitat de les dones de la generació del *baby boom*, que estan tenint els fills en edats més avançades. Actualment, *al voltant d'un 20% dels naixements que es registren a la ciutat són de mare estrangera.* En el total d'aquest conjunt destaquen els de nacionalitat equatoriana (16,45%). Els de nacionalitat xinesa, com a novetat, ocupen el segon lloc (10,3%), superant el pes del Marroc (9,9%), que passa a ocupar el tercer lloc. La població menor de nacionalitat estrangera a Barcelona era al 2005 de 35.053, el que suposava un 13,9% sobre el total de la mateixa edat.

■ Estructura de llars i famílies

A Barcelona hi ha 594.452 llars, amb una estructura en ple procés de diversificació. Al llarg de les últimes tres dècades la ciutat ha perdut 241.258 habitants, però ha guanyat 115.697 llars. **Les llars amb menors representen un 45,40% del total.** En alguns districtes, com Ciutat Vella (34%) o Eixample (41%) aquesta proporció és sensiblement inferior. Per sobre de la mitjana enregistrada a la ciutat se situen Les Corts, amb més del 50%, Sant Andreu 49,7%, Sant Martí 48,5%, Sarrià 48,4%, i Horta-Guinardó 47,9%.

Les dades actuals reflecteixen la tendència, al llarg dels últims 15 anys, a reduir el nombre de criatures a les llars, essent majoritàries aquelles amb només un infant (58,1%); especialment en el cas de les llars monoparentals, on les que tenen només un fill/a suposen un 72%.

■ Educació i escolarització

A Barcelona la xarxa pública cobreix un 39,2% de l'alumnat de Primària; mentre que la cobertura pel conjunt de Catalunya arriba al 61,%. Pel que fa a l'Educació Secundària Obligatòria (ESO), l'alumnat de centres públics suma un percentatge encara menor, el 34,6% a Barcelona; mentre a Catalunya la proporció creix fins el 58,1%. A l'etapa d'Infantil, mentre Barcelona escolaritza el 35,4% dels infants a la xarxa pública, a Catalunya la proporció s'eleva fins el 58,4%.

Pel que fa a **la taxa d'escolarització general del cicle 0-2, Barcelona se situa a la l'avantguarda, amb un 36,1%**, mentre que Catalunya registra un 28,6% i el conjunt de l'Estat es queda en una reduïda taxa del 12,9%. Aquestes diferències s'expliquen tant per la major taxa d'activitat femenina a la ciutat en relació a la mitjana de Catalunya com per l'esforç que els governs municipals de Barcelona han adquirit en la dotació d'aquests serveis. En els darrers cursos hi ha hagut un increment remarcable de les escoles bressol municipals i, conseqüentment, de les places ofertades.

El nombre total d'alumnes que no es graduen en finalitzar l'escolarització obligatòria al conjunt de Barcelona és d'un 25,8%. La proporció de noies que obtenen el graduat en Ensenyament Secundari Obligatori és superior a la de nois.

El 74,4% dels infants i adolescents de Barcelona realitza algun tipus d'activitat extraescolar. El percentatge de participació dels nois, un 79,3%, és superior al de les noies, un 70,3%. Els infants dels centres privats concertats participen més en les extraescolars que els dels centres públics, un 80,7% en comparació a un 68,5%. Les activitats més freqüentades són les esportives, un 60,6% dels casos (70% nois, 50% noies); a les activitats lúdiques, artístiques i formatives hi accedeixen un 20%, amb més presència de noies.

Barcelona experimenta un important creixement en els darrers anys de població estrangera escolaritzada: 20.595 alumnes el 2005 respecte a 6.518 el 2001.

■ Lleure socioeducatiu i noves tecnologies

A Barcelona, els Casals i Ludoteques Infantils, com a propostes públiques i de proximitat en l'oferta socioeducativa en el temps lliure, constitueixen una xarxa en procés d'ampliació i consolidació: **de 33 centres l'any 1998 a 42 casals municipals i ludoteques l'any 2005**. Les dades per districtes ens porten a diverses observacions: el major nombre d'usos de ludoteques per infants de 0 a 12 anys es registra a Sarrià-Sant Gervasi amb 33.457; en segon lloc a Sants-Montjuïc, amb 28.309; seguit per Horta-Guinardó (26.148). Pel que fa als casals infantils (4-12 anys), el districte amb un nombre més elevat d'inscrits és Nou Barris (777), seguit de Sant Martí (598), Ciutat Vella (407) i Gràcia (350). Pel que fa a l'oferta pública de lleure infantil i adolescent relativa a la proposta municipal de Vacances, el nombre de participants (places ocupades) ha anat creixent de forma significativa en el període 1998-2005, passant de 30.000 el 1998 a més de 54.000 el 2005, prop del doble.

A Barcelona s'ha pogut observar, en els últims anys, un clar augment entre els joves de la utilització de noves tecnologies de la informació i la comunicació. És en els districtes de *l'Eixample i Sarrià-Sant Gervasi on els joves fan un major ús de l'ordinador, l'Internet i el correu electrònic*, mentre que els districtes de Nou Barris i Sant Andreu són els que mostren un nivell inferior en d'utilització d'aquestes tecnologies. Entre els adolescents de 15 a 19 anys, trobem que, pel 2003, gairebé el 65% dels nois i noies fan servir l'ordinador cada dia; un 60,5% dels joves utilitzen el correu electrònic diàriament i un 56,3% es connecta a Internet també de forma diària.

■ Salut i estils de vida

La salut dels menors a la ciutat de Barcelona, en general, es pot considerar bona, encara que existeixen desigualtats importants en funció de variables socials com el gènere o la classe social. D'altra banda, molts dels problemes de salut en l'actualitat tenen molt a veure amb els estils de vida. Aspectes com l'alimentació, els accidents de trànsit, l'alcoholisme etc determinen en bona part l'estat de salut de la població adolescent i juvenil. Es produeix també un augment dels problemes de salut mental: trastorns depressius, ansietat i malestar psicològic diversos.

A Barcelona existeix un nivell molt baix de mortalitat infantil, que s'ha anat reduint en els últims anys. Les principals causes de mortalitat infantil en els darrers anys (1997-2001) van ser les afeccions del període perinatal, amb més del 50% del total de morts, seguit pels defectes congènits i les malalties de l'aparell respiratori.

■ Infància i adolescents en situació de risc social

■ Atenció als serveis socials d'atenció primària

A Barcelona en aquests darrers anys (1996-2005) s'evidencia un notable augment de persones ateses des dels Serveis Socials d'Atenció Primària (SSAP), passant de 22.535 el 1996 a 41.793 el 2005. Pel que fa la població d'infants i joves, la tendència creixent es manté fins el 2002 (es registra un augment de 2.571 usuaris des del 1996, el que suposa un creixement del 170%), moment en què es constata una certa estabilització, *mantenint-se a la vora dels 4.000 atesos*.

A. Perfils familiars dels infants i adolescents atesos

Els infants i adolescents atesos als Serveis Socials d'Atenció Primària (SSAP) provenen de formes familiars tradicionals en un 27,7% dels casos; però destaquen especialment els menors que viuen en llars monoparentals, els quals suposen un 22%, i els que formen part d'una família extensa, amb un pes del 12%.

B. Principals motius de demanda d'atenció de les famílies amb fills

Pel que fa als principals problemes que presenten les famílies usuàries amb fills ateses als Serveis Socials de Primària, aquests estan majoritàriament relacionats amb el problemes econòmics, un 40,7% del total de problemes atesos; seguit per problemàtiques relacionades amb l'educació (fracàs i absentisme escolar); i per situacions de desestructuració familiar i desatenció infantil.

C. Els centres oberts

Barcelona disposa actualment d'una xarxa de 10 Centres Oberts conveniats amb l'Ajuntament repartits al territori, que ofereixen un total de 672 places, amb una mitjana de nois/es atesos per dia a l'entorn dels 480 el 2006 i una cobertura al llarg de l'any de 914 nois i noies diferents.

Els dos Centres Oberts que ofereixen més places són J.S. Gavina (140) i Infants Raval (100), que són també els que tenen una mitjana més elevada de nois/dia. Si ens fixem en els casos en seguiment, el nombre va ser de 353 durant el 2006, amb més presència als següents Centres Oberts: ADSIS Carmel i Ciutat Meridiana, amb 55; seguits de Tria (48), J.S. Gavina (45) i Infants Raval (44).

	Nombre places	Mitjana nois/dia	Diferents insc./curs	Nombre nens PEI	Casos seguiment
ADSIS Carmel	80	60	148	93	55
Inf. Raval	100	87	207	36	44
L'Esquix	68	40	61	0	16
Cel	14	14	17	14	14
Ciutat Meridiana	72	50	75	17	55
Don Bosco	40	40	49	21	31
J.S. Gavina	140	115	175	30	45
M. Codolar	48	40	60	24	30
Tria	60	10	60	0	48
Ado. Raval	50	24	62	9	15
Total	672	480	914	244	353

Font: Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona.

■ Atenció als serveis socials especialitzats

A Barcelona existeixen 11 Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA), amb 67 professionals distribuïts entre tots els Districtes. Les dades evolutives del període 1999-2005 mostren que el nombre d'infants atesos pels EAIA a la ciutat de Barcelona es manté en general amb poca variació, al voltant dels 3.000.

El Districte amb més pes dins l'atenció general dels EAIA és Ciutat Vella (24,3%), seguit de Sant Martí (13,2%), Sants-Montjuïc (13,1%), Nou Barris (12,7%) i Eixample (11,8%). Els perfils dels menors atesos per edat situa en primer lloc els infants d'entre 4 i 12 anys, que suposen el 47,4% del total, tot i que els segueixen de prop els agrupats en l'interval de 13 a 17 anys, amb un pes del 41,3%. La petita infància queda en una llunyana tercera posició, amb 11,2%.

La taxa d'incidència d'atenció per part dels EAIA va ser el 2005 de 13,09 per cada 1.000 menors a Barcelona. Encara que amb fortes desigualtats en el territori: Raval Nord un 80,42 per mil, Raval Sud un 62,49 per mil; en l'altre extrem, Les Corts, un 4,64 per mil i Eixample i Gràcia, amb un 6,91 per mil.

Pel que fa als tipus de maltractaments detectats, la negligència o desatenció arriba al 49,1% dels casos tractats pels EAIA, seguit de lluny pel maltractament psíquic o emocional, amb un 27,4% i el maltractament físic, un 7,8%.